

Navn på høringsinstans

IKO - Kirkelig pedagogisk senter

Type høringsinstans

Annet

IKO - Kirkelig pedagogisk senter

Bispedømmetilhørighet

Ikke relevant

Tilleggsspørsmål 1 fra Kirkerådet:

Utvalget understreker at det er en indre sammenheng mellom de enkeltanbefalingene som legges fram og at de samlet sett utgjør en helhet som er ment å videreføre og styrke sammenhengen og helheten i det pedagogiske arbeidet i Den norske kirke.

Har høringsinstansen en overordnet kommentar til denne helheten i rapporten?

IKO - Kirkelig pedagogisk senter takker for det viktige arbeidet som er gjort i utarbeidelse av rapporten! Vi takker også for muligheten til å gi innspill på rapporten og veien videre for trosopplæring i Den norske kirke. IKO har siden 1945 vært en pådriver for kristen oppdragelse og undervisning i kirke og samfunn. Vi har jobbet tett på trosopplæringsreformen, bl.a. som mentorer for menighetsansatte, holdt kurs og produsert utdelingsmateriell til menigheter. IKO ser på revideringen av trosopplæringsplanen og rapporten om dette, som et viktig steg i utvikling av kirkens pedagogiske arbeid. IKO er særskilt engasjert i at: 1. Trosopplæring i hjemmet må styrkes. 2. Skillet mellom bredde og kontinuerlige tiltak skal bygges ned. 3. Beholde begrepet trosopplæring, og ikke bytte det ut med kirkelig undervisning og læring. 4. Det må være fleksibilitet til å bruke både kirkeårets tekster og kjernetekster. IKO opplever at noen av høringsspørsmålene har flere påstander i samme spørsmål. Det gjør det vanskelig å svare når man er enig i det ene, men ikke i det andre. Vi håper Kirkerådet tar høyde for dette når alle svarene skal analyseres. Enkelte av spørsmålene oppleves også ledende, så IKO er takknemlig for muligheten til å utdype i kommentarfeltene. Vi mener at innspill, råd og utdypelser av tematikken vil være til hjelp for å utforme det pedagogiske arbeidet i Den norske kirke, det hadde derfor vært ønskelig med mulighet for flere tegn i kommentarfeltene.

Del 1 Mål og innhold:

Formål og overordnet målsetting

1.1. Den norske kirkes målsetting om bredde, systematikk og sammenheng i det pedagogiske arbeidet bør videreføres.

➤ Kapittel 4.1 side 29

➤

Enig

2. Teologisk, ekklesiologisk og pedagogisk grunnlagstenkning

2.1. Det bør legges til grunn en helhetlig og vid forståelse av kirkens pedagogiske arbeid. Det som i dag omtales som trosopplæring, bør integreres i Den norske kirkes helhetlige undervisningsarbeid og -felt.

➤ Kapittel 4.2 side 31

Enig

2.2. Undervisningsfeltet i Den norske kirke bør forankres i en helhetlig og eksplisitt teologisk og pedagogisk grunnlagstenkning som både rommer spesifikke undervisningsaktiviteter og elementer av kirkelig undervisning og læring i andre deler av Den norske kirkes virksomhet.

➤ Kapittel 4.2 side 35

Enig

3. Benevnelse

3.1. Dagens ordning med trosopplæring bør inngå i en helhet og sammenheng med Den norske kirkes undervisningsfelt og benevnes som «Kirkelig undervisning og læring».

➤ Kapittel 4.3 side 37

Uenig

Benevnelsen trosopplæring bør videreføres

4. Målgruppe

4.1. Målgruppen for kirkelig undervisning og læring bør omfatte alle døpte og alle interesserte.

➤ Kapittel 4.4 side 39

Enig

4.2. Målgruppen for kirkelig undervisning og læring bør legge livslang læring til grunn og omfatte både barn, unge og voksne.

➤ Kapittel 4.4 side 39

Enig

5. Planverk

5.1. Det bør utarbeides et helhetlig, overordnet planverk for kirkelig undervisning og læring som omfatter en revidert og mer eksplisitt grunnlagstenkning og verdigrunnlag, samt rammeplaner for ulike målgrupper.

➤ Kapittel 4.5 side 40

Enig

5.2. Rammeplanene for de ulike målgruppene bør være på et mer overordnet nivå som dermed gir større lokalt handlingsrom.

➤ Kapittel 4.5 side 40

Enig

5.3. I det helhetlige, overordnede planverket bør det utarbeides rammeplaner for henholdsvis

5.3.1. barn 0–14 år

5.3.2. konfirmasjonstiden

5.3.3. ungdom 15–19 år

5.3.4. voksne

➤ Kapittel 4.5 side 40

Uenig

Andre forslag med begrunnelse

IKO foreslår tre rammeplaner: * 0-19 år* Konfirmasjonstiden* Voksne 0-19 år: favner alle barn og ungdom t.o.m. siste året på videregående. Inndelingen utvalget foreslår med 0-14 år på samme plan opplever IKO for vid, da det er stor forskjell på førskolebarn, barneskole og ungdomsskoleelever. Så skal man dele inn flere enn det har vært bør det være enda flere. Likevel tror vi en felles plan for barn og ungdom vil skape en større helhet i undervisningsarbeidet, enn ved å dele dem opp i flere kategorier. Konfirmasjonstiden: konfirmasjonstiden har lange tradisjoner og et stort timeomfang, og bør derfor være en egen rammeplan. I konfirmasjonsopplegget møter kirken mange ungdommer som ikke har vært aktive i kirken tidligere, det kan derfor være lurt at innholdet kan stå for seg selv, uten å bygge på det som har blitt undervist i kirken for yngre aldersgrupper. Voksne: med mer fokus på undervisning av voksne, bør man også lage en lokalt

tilpasset rammeplan for denne gruppen som sier noe om hva vi vil, hvorfor og hvordan.

5.4. I stedet for kjernetekster bør undervisningsaktiviteter følge kirkeårssyklusen og tar utgangspunkt kirkeårets tekster, tilhørende salmer og andre kirkemusikalske og -kulturelle uttrykk.

➤ Kapittel 4.5 side 43

Uenig

6. Forholdet mellom lokalt handlingsrom og nasjonal styring

6.1. Den sentrale styringen av undervisningsfeltet bør bli mer overordnet, mens det bør gis større handlingsrom på lokalt nivå innenfor det rammeverket som gis.

➤ Kapittel 4.6 side 44

Enig

Tilleggsspørsmål 2 fra Kirkerådet:

Hvordan bør ordningen for godkjenning av plan for undervisningsfeltet være i fremtiden?

Ordningen bør være at plan for undervisningsfeltet ikke sendes til godkjenning hos biskop etter vedtak i menighetsrådet, slik at man følger samme praksis som ved plan for diakoni og plan for kirkemusikk.

Når trosopplæring ikke lenger er en reform, er det helt naturlig at planer godtas på samme nivå som planer for diakoni og kirkemusikk.

6.2. Ressursbanken og mulighetene for og tilgang til informasjons- og erfaringsdeling, ressurser og materiell bør videreføres og styrkes.

➤ Kapittel 4.6 side 44

Enig

6.3. Arbeidet med digitale, pedagogiske ressurser bør styrkes både på lokalt og sentralt nivå og må ses i sammenheng med Den norske kirkes digitale satsing.

➤ Kapittel 4.6 side 44

Enig

7. Mangfold og likeverd

- 7.1. Perspektivene på mangfold og likeverd bør styrkes i den teologiske og pedagogiske grunnlagstenkingen og tydeligere slå fast alles mulighet til å delta.
- 7.2. Ressursbanken bør gjennomgående tematisere inkludering og universell utforming i undervisningsopplegg og pedagogiske ressurser.
- 7.3. Inkludering og universell utforming bør være tema i kompetansehevende tiltak.

8. Forholdet mellom «bredde» og «kontinuerlig»

- 8.1. Målet om kvalitativ og kvantitativ bredde bør opprettholdes. Breddetiltakene er nødvendig for å nå medlemmene i en folkekirke og tiltakene har skapt vekst og utviklet gudstjenestelivet.
 - Kapittel 4.8 side 46

Enig

- 8.2. Det som oppleves som et kunstig og organisatorisk skille mellom tidsavgrensede breddetiltak og kontinuerlig arbeid bør bygges ned. Det bør legges en helhetlig forståelse av og målsetting for kirkelig undervisning og læring til grunn, slik at tiltakene utfyller hverandre. Det bør tas nødvendige grep på alle nivå slik at tiltakene kan ses i sammenheng.
 - Kapittel 4.8 side 46

Enig

IKO mener at tidsavgrensede breddetiltak og kontinuerlige tiltak må sees samlet som uttrykk for menighetens trosopplæring. IKO vil også påpeke at begrepet breddetiltak også er uheldig i denne sammenheng. Noen steder når de kontinuerlige tiltakene bredden i større grad enn breddetiltakene. Et godt alternativ ville være å bruke "punkttiltak" og kontinuerlig arbeid konsekvent, dersom det er nødvendig å skille.

9. Trosopplæring i hjemmet

- 9.1. Både Den norske kirkes grunnlagstenking og rammeplaner bør eksplisitt omtale og understøtte kirkens undervisning og læring i hjemmet som en naturlig del av undervisningsoppdraget.
 - Kapittel 4.9 side 49

Enig

- 9.2. Det bør utarbeides mer materiell som kan understøtte foreldrenes arbeid med kirkelig undervisning og læring i hjemmet, herunder også digitale ressurser.
 - Kapittel 4.9 side 49

Enig

9.3. Oppfølging av faddere bør styrkes, og det må arbeides fram hensiktsmessige system for å få tillatelse til oppfølging av fadderne som tar nødvendige personvern hensyn.

➤ Kapittel 4.9 side 49

Enig

10. Barnehage/skole-kirkesamarbeid

10.1. Barnehage/skole-kirkesamarbeidet bør utredes nærmere.

11. SFO-satsing

11.1. Det bør satses mer på skolefritidstilbud i regi av Den norske kirke og med utgangspunkt i rammeplan for SFO.

➤ Kapittel 4.11 side 54

Enig

IKO synes det er viktig at kirken blir enda mer synlig i lokalmiljøet og samarbeider med SFO om aktiviteter. Det kan gjøre at barna blir bedre kjent med sin lokale kirke og de som jobber der. Samtidig må satsningen tilpasses lokalmiljøets muligheter, menighetens ansattressurser og frivillig engasjement.

12. Samiske perspektiver, samisk trosopplæring og døvekirkens trosopplæring

12.1. Samiske perspektiver bør være en del av grunnlagstenkning for kirkelig undervisning og læring.

12.2. Kunnskap om det samiske bør fortsatt være en del av den norskspråklige planen.

12.3. Arbeidet med revidering av rammeplan for samisk kirkelig undervisning og læring bør skje parallelt med de andre rammeplanene.

12.4. Planverkets overordnede del (grunnlagstenkningen) bør foreligge på samiske språk.

12.5. I arbeidet med grunnlagstenkningen for kirkelig undervisning og læring bør døves erfaring som minoritet tas med.

12.6. Arbeidet med revidering av rammeplan for kirkelig undervisning og læring for døve bør skje parallelt med de andre rammeplanene.

Eventuelt øvrige kommentarer til del 1

3.1. IKO ønsker å videreføre benevnelsen «trosopplæring». En har brukt 20 år på å etablere «trosopplæring» som begrep, og det er et begrep som er kjent også utenfor Den norske kirke. Begrepet kom inn med Stortingsmelding nr. 7 (2002-2003) og kommuniserer godt med politiske myndigheter og på tvers av religioner. «trosopplæring» brukes også av barne- og ungdomsorganisasjoner og andre kirkesamfunn. Vi mener det er hensiktsmessig med et felles begrep. «Kirkelig undervisning og læring» er et langt, tungt og akademisk begrep, som selv om det kan være «korrekt», kommuniserer dårlig med målgruppen. Læringsbegrepet vil

også fort kunne bli forstått i lys av det første begrepet “undervisning”, og dermed gi assosiasjoner til skolens oppdrag. Trosopplæring har «tro» og «opplæring», som gir en tydeligere pekepinn på hva som er annerledes enn skolen sin undervisning om tro. Benevnelsen “Kirkelig undervisning og læring” har både fokus på avsender og mottaker. Det er kirka som er avsender, så det er naturlig at det er det som er fokuset i begrepet en bruker. En utfordring med trosopplæringsbegrepet er at det kan være fremmedgjørende på familier som er skeptisk til at barna skal tro, men gjerne ønsker opplæring i kristendom og forståelse for kristen tro. Kanskje kan begrepet suppleres heller enn erstattes. IKO mener at det heller bør jobbes videre med begrepet «trosopplæring», slik at det favner alt som foregår av opplæring/undervisning, også utenfor det en vanligvis betegner som «punkttiltak».

4.2. Kirken må legge til rette for livslang læring. Samtidig må det tilpasses økonomi, ansatte og lokalt frivillig engasjement. Det må også klargjøres hvilke ansatte som har ansvar for de utvidede målgruppene.

5.4. IKO mener at det er en god idé å kunne følge kirkeårssyklusen, men at en ikke bør binde planen til kirkeårets tekster. Å ta utgangspunkt i kirkeårets tekster gjør det vanskelig å ta hensyn til barn og unges interesser og utviklingsbehov. Teksttrekkene er knyttet til gudstjeneste/forkynnelse, som er noe annet enn undervisning. Undervisning forutsetter tid til fordypning gjennom lek, gjentakelse, samtale og utprøving. Dersom et tiltak inkluderer flere årskull, vil det bli de samme tekster år etter år på trosopplæringstiltak som ligger fast i kalenderen, hvis en velger fortellingsteksten som teksttrekkene tilbyr. I andre tilfeller er det utfordrende når tiltak ikke faller på samme søndag hvert år fordi opplegget da må nylages fra år til år. Valg av tekst vil i større grad bli tilfeldig, ved at teksten er avhengig av når et tiltak faller i kirkeåret. En sterk føring om fokus på kirkeåret innebærer at det er trosopplæringen som tilpasses «de voksne»/gudstjenesten, mens praksis i dag, i stor grad, er at gudstjenesten tilpasses barna. Det er mange trosopplæringstiltak som ikke knyttes til gudstjeneste. En sterk tilknytning til kirkeåret og kirkeårets tekster kan da bli kunstig. Hvor mye tiltakene knyttes til gudstjeneste varierer fra sted til sted. Å ta utgangspunkt i kirkeårets tekster gjør videre at lengre fortellingstekster faller ut, og gjør det vanskeligere å gjøre barn og unge kjent med Den store fortellingen. IKO mener at et tekstutvalg som knyttes for sterkt opp mot kirkeårets tekster vil bryte med Trosopplæringens nytenkning og systematikk, og vil være et stort tap for trosopplæringen. IKO mener at en bør ha en liste med tekster som del av den reviderte planen, til støtte og hjelp. Men lista bør være en anbefaling og ikke et krav. En liste vil alltid være et utvalg og et utvalg er alltid en teologisk vurdering. Dette valget må også kunne tas lokalt.

6.2. Ressursbanken.no er viktig for mange ansatte og frivillige. Vi anbefaler at det som legges ut siles, oppdateres og med jevne mellomrom ryddes i, slik at siden oppleves relevant. En kvalitetssikring av teologi og pedagogikk er viktig.

Del 2 Organisatoriske rammer:

13. Plan og rapporteringsverktøy

13.1. Sammenhengen mellom plan og rapportering bør styrkes, være både kvalitativt og kvantitativt orientert og i større grad ses på som strategiske verktøy for evaluering og utviklingsarbeid.

➤ Kapittel 5.1 side 58

Enig

13.2. Rapportering på kirkelig undervisning og læring på lokalt plan bør være helhetlig og tverrfaglig.

➤ Kapittel 5.1 side 58

Enig

13.3. Helhetlig menighetsplan bør gjøres obligatorisk på sikt.

➤ Kapittel 5.1 side 59

Enig

14. Økonomi og tilskuddsforvaltning

14.1. Økonomien må sikres i fortsettelsen, minst på det nivået det er i dag.

14.2. Det er behov for å utrede mulige endringer i kriteriene for fordeling av tilskuddet til fellesrådene, for eksempel med utgangspunkt i tildeling på grunnbeløp eller pr. døpt, samt ett felles fordelingssystem for kirkelig undervisning og læring der sentralt finansierte kateketstillinger inngår i ordningen.

14.3. Ved mindreforbruk av tildelte midler bør det i større grad kunne være mulig å sette av udisponerte midler for større satsinger og mer langsiktighet i arbeidet med kirkelig undervisning og læring.

➤ Kapittel 5.2 side 60

Enig

Tilleggsspørsmål 3 fra Kirkerådet:

I dag håndteres mindreforbruk forskjellig i de ulike bispedømmerådene. Hvordan bør det håndteres i fremtiden?

Praksisen knyttet til mindreforbruk bør være mer enhetlig enn den er i dag..

- 14.4. Tilskudd til kirkelig undervisning og læring bør ses uavhengig av andre inntektskilder også når det gjelder rapporteringen.

➤ Kapittel 5.2 side 60

Enig

- 14.5. Tilskuddet til lokalkirken bør sendes til fellesrådsnivået for hensiktsmessig ressursutnytting.

➤ Kapittel 5.2 side 60

Enig

15. Organisering og ledelse

- 15.1. Det bør sikres tilstrekkelige ressurser til fagutvikling for ansatte på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå.

- 15.2. Det bør vurderes hvilket nivå som skal utøve den faglige og strategiske ledelsen, om det skal være sokn, fellesråd, prosti eller bispedømme.

16. Stillingstyper, - andel og -benevnelser

- 16.1. Det bør være en stillingsandel på minimum 50 % for å forhindre at det blir for mange små stillinger som arbeider med kirkelig undervisning og læring.

➤ Kapittel 5.4 side 65

Uenig

Det er arbeidsgiver som ansetter og forvalter ressursene, og som kjenner de lokale forholdene. Forholdene er også svært ulike fra sted til sted. Det er generelt mange små stillinger i Den norske kirke, og det er viktig å tilstrebe større stillinger, men det kan ikke fastsettes nasjonale krav til størrelsen på ulike stillingskategorier, heller ikke for undervisningsstillinger.

- 16.2. Tjenesteordningene, spesielt for kateket og prest, bør gjennomgås og revideres og det bør samtidig ses på samordning på tvers med tanke på kirkelig undervisning og læring.

➤ Kapittel 5.4 side 65

Enig

IKO støtter en gjennomgang av stillingene som har et særskilt ansvar for undervisning. Det er også viktig å avklare hvilke roller som har hovedansvar for kirkelig undervisning og læring. Det kan forebygge konflikter og bedre samarbeid internt og eksternt.

- 16.3. Samlebetegnelse for kirkelig undervisning og læring og stillinger i kirkelig undervisning og læring bør være «undervisningstjenesten» og «undervisningsansatte».

17. Kompetansekrav og kompetansebehov

- 17.1.1. Det bør arbeides systematisk for at alle som har undervisningsstilling i Den norske kirke har en minimumskompetanse på 30 studiepoeng pedagogikk og 30 studiepoeng kristendomsfag.
- 17.1.2. I en funksjon som kirkelig undervisningsleder bør kompetansekravet være tilsvarende som kompetansekravene til kateketstilling.

➤ **Kapittel 5.5 side 69**

Enig

- 17.1.3. Det bør vurderes å stille krav om praktisk-teologisk (kateketisk) kompetanse på bachelornivå for de som ikke innehar dette.

➤ **Kapittel 5.5 side 69**

Enig

- 17.2. Satsingen på systematiske kompetanseutviklingstiltak og stipendordninger bør fortsette. Disse er viktige for å styrke ansattes mulighet til å heve formell kompetanse.
- 17.3. Det kontinuerlige pedagogiske utviklingsarbeidet i menighetene bør styrkes gjennom systematisk arbeid med profesjonelle læringsmiljø i undervisningstjenesten, også lokalt (fellesråds-/prostinivå) og regionalt (bispedømmenivå).
- 17.4. Arbeidsgiver må sørge for kontinuerlig kompetanseutvikling innenfor ulike relevante fagområder (slik som sosial-, spesial- og allmenn pedagogikk, digital kompetanse, frivillighet) og legge til rette for tverrfaglig samarbeid om kirkelig undervisning og læring.

18. Frivillighet

- 18.1. Kompetansen på frivillighet bør styrkes hos sentrale nøkkelpersoner i menighetenes stab.
- 18.2. Det bør arbeides med å legge til rette for ulike typer frivillighet.
- 18.3. For å nå målene med kirkelig undervisning og læring bør det arbeides mer med strategisk ledelse av frivillige.

19. Samarbeid med barne- og ungdomsorganisasjoner

- 19.1. Samarbeidet mellom Den norske kirke og organisasjonene i lys av målene for kirkelig undervisning og læring må fortsatt styrkes.

20. Forskning, evaluering og fagutvikling

- 20.1. Det bør fortsatt satses på forskning på kirkelig undervisning og læring, i rammen av en helhetlig kirkelig FOUI-strategi.

Eventuelt øvrige kommentarer til del 2

13.2. Det er viktig at rapportering på lokalt plan er helhetlig og tverrfaglig. Det innebærer at rapportering på alle felt/arbeidsområder bør ses som en helhet og inngå i det samme rapporteringssystemet, inkludert undervisningsarbeidet. En løsning som kombinerer alle tall som skal innrapporteres til SSB, kirkerådet og årsrapporter i menighetene vil forenkle rapporteringsarbeidet. Det vil og gjøre det enkelt å finne tilbake til eldre tall.

14.2. Vi synes det er positivt at det gjøres vurderinger på hva som er de beste kriteriene for økonomisk utdeling. Skal sentralt finansierte kateketstillinger inn i en felles ordning, er det viktig at det ikke går ut over de økonomiske rammene som følger ordningen i dag.

14.3. Det er viktig med forutsigbarhet og fellesråd/menighetsråd bør i størst mulig grad kunne benytte midlene slik det er mest hensiktsmessig lokalt. Det bør både være anledning til både å spare midler til større satsninger og å overføre et mer uventet mindreforbruk til arbeid senere år. Det er imidlertid viktig at slike midler inngår i planer for undervisningsarbeidet og ikke går rett til lønnsmidler eller blir en slags «sparekonto». Tilleggsspørsmål 3 Mindreforbruksmidler bør bli værende lokalt, og ikke sendes tilbake til bispedømmerådene, jmf kommentar til 14.3.

14.1. Større endringer må alltid sees i sammenheng med menighetenes økonomiske ressurser og tilskudd. Vi kan ikke se at det ligger planer om økte tilskudd til drift og personell, ved eventuelle utvidelser av rammeplaner for å nå voksne o.l. Det kan være utfordrende for lokalmenigheter å utvide arbeidsområder uten at det følger med økte ressurser. Da må det gis rom til å redusere innsatsen på andre arbeidsområder, uten at det går på bekostning av det etablerte arbeidet for barn og ungdom.

14.5. Ved å sende tilskudd til fellesrådsnivået får man, gjennom samhandling og fordelinger, fokus på fellesskapet i dette området. Det er i fellesrådet stillinger og økonomien forvaltes.

17.1.2. Det er litt uklart hva som menes med kompetanse «tilsvarende kateket». Det er viktig at kirken holder tritt med resten av samfunnet, som stiller høye kompetansekrav til for eksempel lærere. En undervisningsleder bør ha et høyt kompetansenivå og det må stilles krav til både pedagogisk og teologisk kompetanse. Det må imidlertid utvises fleksibilitet, særlig med tanke på svært ulike forhold rundt omkring i landet.